

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล และความคาดหวังของชุมชน ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ทราบถึงบทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและบทบาทตามความคาดหวังของชุมชน ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และเพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทตามความคาดหวัง ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน

ในด้านรูปแบบการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนด ให้มีกลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวน 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในท้องที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 4 องค์การบริหารส่วนตำบล รวม 105 คน

กลุ่มที่ 2 ตัวแทนของชุมชน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร ประชาชนหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มแม่บ้าน พระที่ชาวบ้าน ศรัทธา ครูโรงเรียน อสม. อาสาสมัครประชาสัมพันธ์ สมาชิก อปพร. ผู้แทนธุรกิจเอกชนที่อยู่ในหมู่บ้าน องค์การพัฒนาเอกชน จำนวน 4 ตำบล หมู่บ้าน รวม 105 คน

สรุปผลการวิจัยทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทตามความคาดหวังในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ตามบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา สรุปได้ดังนี้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มที่ 1 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรง และทางอ้อม ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จำนวน 105 คน ร้อยละ 50.0 แยกเป็นเพศชาย 86 คน ร้อยละ 41.0 เพศหญิง 19 คน เป็นร้อยละ 9.0 ในระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 50 คน เป็นร้อยละ 23.7 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 และมัธยมตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 มีอายุต่ำกว่า 35 ปี จำนวน 30 คน ร้อยละ 14.2

กลุ่มที่ 2 ผู้แทนชุมชน ได้แก่ ผู้แทนของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ได้แก่ ผู้แทนกลุ่มอาชีพทุกกลุ่ม ผู้แทนกลุ่มแม่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร ประชาญหมู่บ้าน อสม. อาสาสมัครประชาสัมพันธ์ ผู้แทนธุรกิจเอกชน และองค์การพัฒนาเอกชน จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 แยกเป็นเพศชาย 67 คน ร้อยละ 31.9 เป็นเพศหญิง 38 คน ร้อยละ 18.0 ในระดับการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 65 คน ร้อยละ 31.0 มัธยมศึกษาตอนต้น 29 คน ร้อยละ 13.8 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 มีอายุต่ำกว่า 35 ปี จำนวน 36 คน ร้อยละ 17.1 อายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป จำนวน 69 คน ร้อยละ 32.9

○ บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และความคาดหวังของชุมชน ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีการปฏิบัติจริง ในการสิ่งแวดล้อมชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง และความคาดหวังของชุมชนอยู่ในระดับมาก สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาพบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่สีเขียว ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีการปฏิบัติจริง อยู่ในระดับปานกลาง และมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีการปฏิบัติจริง ในเรื่องของการสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการปลูกป่าชุมชน รองลงมาได้แก่ การคุ้มครอง ดูแล และบำรุง

รักษาทรัพยากรป่าไม้ และพื้นที่สีเขียว และมีการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด การกำหนดระเบียบ ข้อบังคับในการดูแลรักษาป่าไม้ และพื้นที่สีเขียว ความคาดหวังของชุมชน ในการจัดการพื้นที่สีเขียว ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความคาดหวัง ในเรื่องของการจัดให้มีสถานที่ การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ รองลงมาได้แก่ การคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรป่าไม้ และพื้นที่สีเขียว และมีความคาดหวังน้อยที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการพื้นที่ป่า

2. ผลการศึกษาพบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และความคาดหวังของชุมชนในการวางระเบียบผังเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการวางระเบียบผังเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีการปฏิบัติจริงมากที่สุด คือการจัดสร้างถนนในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และความปลอดภัย รองลงมาได้แก่ การเชื่อมโยง โครงข่ายถนนภายในหมู่บ้าน ตำบล ให้สามารถติดต่อกันได้ และที่มีการปฏิบัติจริง น้อยที่สุด การจัดให้มีพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของ ชุมชน

ความคาดหวังของชุมชนในการวางระเบียบผังเมือง ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความคาดหวัง มากที่สุด ($\bar{X}=3.68$) คือการจัดสร้างถนน ในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และความปลอดภัย รองลงมาได้แก่ การจัดให้มีสนามเด็กเล่น และสวนสาธารณะ และมีความคาดหวังน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม สำหรับการอยู่อาศัย และการใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

3. บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และความคาดหวังของชุมชนในการจัดการของเสียและสารบริโภค ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.27$) และความคาดหวังของชุมชนอยู่ในระดับมาก และพบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการของเสียและสารบริโภค มีการปฏิบัติจริง มากที่สุดการรณรงค์ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดเก็บขยะ มูลฝอย ที่ถูกวิธี รองลงมาได้แก่ การจัดระบบการกำจัดขยะมูลฝอย ที่ถูกวิธี สุขลักษณะให้แก่ชุมชน และมีการปฏิบัติจริงน้อยที่สุด ได้แก่ การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ ในการจัดการขยะมูลฝอย

ความคาดหวังของชุมชน ในการจัดการของเสีย และสารบริโภค ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความคาดหวังมากที่สุด การจัดระบบการกำจัดขยะมูลฝอย

ที่ถูกต้องลักษณะ ให้แก่ชุมชน รองลงมาได้แก่ การจัดหาภาชนะ เก็บขยะมูลฝอย ให้แก่ชุมชน และมีความคาดหวังน้อยที่สุด ได้แก่การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ ในการจัดการขยะมูลฝอย

4. จากผลการศึกษาพบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับความคาดหวังของชุมชน ในการจัดการพื้นที่สีเขียว ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.90$) ตามความคาดหวังของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$)

5. จากผลการศึกษา พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับความคาดหวังของชุมชน ในการวางระเบียบผังเมือง ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความแตกต่างกัน โดยมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.21$) มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$)

6. จากผลการศึกษา พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับความคาดหวังของชุมชน ในการจัดการของเสีย และสารบริโภค ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความแตกต่างกัน โดยมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.27$) มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$)

7. จากการศึกษา พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริง ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับความคาดหวังของชุมชน ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความแตกต่างกัน โดยมีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง มีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตย เป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนา การเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย และมีความสำคัญ ในทางเศรษฐกิจสังคม ในการพัฒนาชนบทโดยเฉพาะ การมีส่วนร่วมของชุมชนที่จะต้องอาศัย โครงสร้างการปกครอง ให้มีความอิสระพอสมควร และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ความพยายามในการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นให้ถึงมือประชาชน ในตำบล หมู่บ้าน อันเป็นรากฐานของการปกครองประเทศ ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติ สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ทำให้สภาตำบลทุกแห่ง ได้รับยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และมีฐานะเป็นนิติบุคคล ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินขนาดใหญ่ ในการปฏิบัติจริง ชุมชน ไม่มีความพร้อม ทั้งบุคลากรที่จะเข้าไปเป็นผู้นำสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนที่จะไปใช้ สิทธิ การติดตามตรวจสอบ และการขอความช่วยเหลือ ในขณะนี้ องค์การบริหารส่วนตำบล ใน รูปของการจัดตั้ง การโอนถ่ายอำนาจได้ดำเนินการมาในระยะหนึ่ง การศึกษาให้เข้าใจบทบาท ที่ปฏิบัติจริง และความคาดหวัง จึงมีส่วนทำให้เข้าใจในสถานะการณ์ เขตชนบท สิ่งที่เป็นบทบาทหน้าที่ กลุ่มผู้นำแสดง และสิ่งที่ชุมชน ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ต้องการสร้างความคาดหวังไว้ ทำให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าใจว่าตนเองควร ปรับปรุงการแสดงบทบาทหรือสร้างความเข้าใจกับประชาชน ให้มากหากความคาดหวังสูงเกินไป เกินความเป็นจริง ซึ่งอาจเป็นเหตุมาจากการที่ประชาชนขาดความเข้าใจหรือส่วนขององค์ การบริหารส่วนตำบลเองที่ละเลยการแสดงบทบาทหน้าที่

สภาพโดยทั่วไปของการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขต อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีผลมาจาก กฎหมายพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์ การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ที่ยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 16 พ.ศ.2540 ที่กระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ด้วยผลของกฎหมายนี้ จึงทำให้ชุมชนไม่มีความพร้อม โดยเฉพาะ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา ทั้งในด้านของบุคลากร ที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่ง กว้างเกินไป สำหรับ การปฏิบัติของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีบุคลากรไม่เพียงพอ และไม่มีประสบการณ์ บทบาทที่ปฏิบัติจริงขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ เมืองพะเยาที่ปฏิบัติ เน้นในเรื่องของโครงสร้าง พื้นฐาน ถนน สะพาน ขุดลอก ฝายน้ำล้น ซึ่ง เป็นผลงานที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเป็นค่านิยมของชุมชนมากกว่า ในเรื่องของสิ่งแวดล้อม อีกด้านหนึ่ง ความไม่พร้อมของชุมชนที่จะไปใช้สิทธิ์เลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มาเป็นตัวแทน ในการบริหารงานส่วนท้องถิ่น ส่วนจะเลือกญาติพี่น้องของตนเองหากใครมี ญาติพี่น้องมากจะได้เป็นสมาชิก โดยไม่คำนึงถึง ความรู้ ความสามารถที่จะเข้าไปบริหารจัดการ และความไม่พร้อมของชุมชน ในการที่จะเขาไปตรวจสอบ ติดตามผลการปฏิบัติงานชุมชน ขาดจิตสำนึกในหน้าที่ของตนเอง ในการมีส่วนร่วมในการปกครองปล่อยให้หน้าที่ของ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่จะจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยที่ไม่ คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน เช่นการอนุญาตให้ระเบิด และย่อยหินของตำบลแม่

เรือ อำเภอเมืองพะเยา ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ เสี่ยง เป็นต้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นเกิดจาก ความคิด การตัดสินใจ ความเชื่อ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติจริง มีรายละเอียด ดังนี้

ผู้ใช้ทรัพยากร

- ชุมชน
- อบต.

ความคิด การตัดสินใจความเชื่อ

- ความรู้

- ประสบการณ์ การถ่ายทอด
- ขอบเขตการใช้

ผลกระทบ

- ชุมชน
- ครอบครัว

บทบาทที่การปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

จากผลการศึกษาพบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา มีการปฏิบัติจริงมากที่สุด ในเรื่องของการวางระเบียบผังเมือง รองลงมาได้แก่ การจัดการพื้นที่สีเขียว และการจัดการของเสียและสารบริโภค เนื่องจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 72.9 มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป ร้อยละ 65.3 ส่วนใหญ่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 23.7 ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาจากสมาชิกผู้นำเดิมคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้านเคยชินกับการบริหารของสภาตำบลเดิม ที่เน้นโครงสร้างพื้นฐาน ในการก่อสร้างถนนในหมู่บ้านจากข้อมูลแผนพัฒนาตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา ร้อยละ 65.0 จะเน้นในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมในหมู่บ้าน

ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าความหวังของชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา มีความคาดหวัง ในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน การจัดสร้างถนนในหมู่บ้าน ตำบล อยู่ในระดับมากที่สุดนี้เพราะเป็นค่านิยมของคนในชุมชนว่าโครงสร้างพื้นฐาน เหล่านี้ เป็นสิ่งที่จำเป็นที่แท้จริงของชุมชน ประกอบกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอเมืองพะเยา มีข้อจำกัดในการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จึงขาดประสบการณ์ ในเรื่องของการวางแผนงานบริหาร และการจัดทำงบประมาณ

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มาจากการเลือกตั้งบางคนมีความเข้าใจว่า ตนเองมีบทบาทคล้ายคลึงกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้นเมื่อประชาชนในหมู่บ้านเลือกตนเป็นตัวแทน ตนก็ต้องแสดงผลงานให้ปรากฏ โดยเฉพาะการหางบประมาณมาพัฒนาหมู่บ้านเพื่อให้ประชาชนพึงพอใจ และเลือกตั้งตนเข้ามาอีก การวางระเบียบผังเมือง โดยเฉพาะการก่อสร้างถนน เป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และเป็นผลงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

งานวิจัยของจรัส สุวรรณมาลา (2539) งานวิจัยพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีข้อด้อยที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ การวางแผน และจัดทำงบประมาณ และ

งานวิจัยของอัจฉริยา ชูวงศ์เลิศ (2540) งานวิจัยพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสามารถในการปฏิบัติการกิจ หน้าที่ตามกฎหมายซึ่งอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ และสามารถขึ้นอยู่กับการสนับสนุน ในการวางแผน และการศึกษาของลือชา วรรณดี และคณะ (2538) พบว่าถนน และสะพาน เป็นผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอันดับแรกด้วยความภาคภูมิใจ ส่วนการจัดการกับขยะ และสิ่งแวดล้อมผลงานยังไม่ปรากฏชัด ข้อค้นพบจากการสนทนากับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอเมืองพะเยา พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และในกรปฏิบัติจริง ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ของการบริหารส่วนตำบลขาดความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน

จากผลการศึกษา พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริง ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่สีเขียว ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง มีการปฏิบัติมากที่สุดในเรื่องของการสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกป่าชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นนโยบายกรมการปกครองที่จะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปลูกป่า และได้จัดงบประมาณให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง ในพื้นที่อำเภอเมือง

พะเยา ร้อยละ 20.0 ของงบประมาณทั้งหมดให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำโครงการปลูกป่า และการอนุรักษ์ระบบนิเวศต้นน้ำ ของกว๊านพะเยา และจัดทำโครงการป่าชุมชน ขึ้นที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองพะเยา โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน องค์กรประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ป้องกัน และแก้ไขปัญหา การตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งของตำบล ป่าชุมชนเป็นขบวนการทางสังคมเพื่อการรวมตัวกันขององค์กรประชาชน ในระดับชุมชน หรือระดับเครือข่ายภายในระบบนิเวศน์แห่งหนึ่ง เพื่อทำประโยชน์ และจัดการทรัพยากร ดินน้ำ ป่า อย่างยั่งยืน และเป็นธรรมบนฐานของระบบความคิด ภูมิปัญญา อุดมการณ์ และสิทธิชุมชน ซึ่งเน้นหลักการของศีลธรรมและความมั่นคงในการยังชีพของชุมชน เป็นสำคัญ

จากผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติจริงของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการของเสีย และสารบริโภค ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา อยู่ในระดับปานกลาง และปฏิบัติจริงในเรื่องของ การรณรงค์ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ถูกวิธี รongลงมาได้แก่ การจัดระบบการกำจัดขยะมูลฝอย ที่ถูกสุขลักษณะให้แก่ชุมชน เนื่องจากสภาพปัญหาของชุมชนในตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา มีปัญหา มลพิษ ของขยะมูลฝอยน้ำเน่าเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และครัวเรือนที่ไม่ได้บำบัดก่อนปล่อยทิ้ง ทำให้น้ำเสียไหลลงสู่กว๊านพะเยา และการทิ้งขยะมูลฝอยของชุมชนที่อาศัยอยู่ในตำบล ต้นน้ำ ใกล้เคียงล้วนแต่มีส่วนทำให้เกิดน้ำเสียในกว๊านพะเยา การเพิ่มปริมาณของขยะ และสิ่งปฏิกูล เหล่านี้ทำให้เกิดความสกปรกแก่ชุมชนส่งกลิ่นเหม็น และเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค การเก็บขยะมูลฝอยจากแหล่งกำหนดจากตำบลต่าง ๆ ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา ยังไม่มีสถานที่จัดเก็บ เมาขยะมูลฝอย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยาจึงได้ตระหนักในเรื่องนี้จึงได้มีการรณรงค์ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดเก็บขยะมูลฝอย และจัดหาระบบการกำจัดขยะมูลฝอยให้แก่ชุมชน ตามกำลังความสามารถของตนและงบประมาณที่มีอยู่ขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่ง ตำบลบ้านใหม่อำเภอเมืองพะเยา ได้จัดทำเตาเผาขยะแบบง่าย ให้ชุมชน โดยให้จำนวนประชากร 10 หลังคาเรือน ต่อ 1 เต่า โดยให้มีการดูแลและจัดการกันเอง ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาได้ระดับหนึ่ง และมีการกำจัดขยะแยกประเภท จำพวกพลาสติกที่ยังดีกลับมาใช้ใหม่ เศษไม้ใบตองจะเอาไปใส่ต้นไม้เพื่อเป็นปุ๋ย ต่อไป

ความคาดหวังของชุมชน

ตามความคาดหวังของชุมชน ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน วิถีชีวิตประจำวันของชุมชนในหมู่บ้าน ตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จะมีความสัมพันธ์กับประเพณี วัฒนธรรม และครอบครัว เน้นในเรื่องความเป็นอยู่ การกินดี อยู่ดี มีสุขภาพ แข็งแรง เป็นลำดับต้น ๆ จากนั้นจะมองสิ่งที่อยู่รอบตัว ในเรื่องของสาเหตุ ทำให้การเป็นอยู่ไม่ดี มีสุขภาพอ่อนแอ และจะแก้ไขอย่างไร ซึ่งมีความคาดหวังทฤษฎีแรงจูงใจหรือทฤษฎีคาดหวัง ได้อธิบายว่า แรงจูงใจ เป็นความคาดหวังของบุคคลที่มีต่อความสามารถ ในการทำงานของตน และผลลัพธ์ที่ตนจะได้รับจากงานนั้น พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลมาจากการตัดสินใจเลือก (Conscious Choice) ระหว่างทางเลือกต่าง และการเลือกต่าง ๆ และการเลือกหรือพฤติกรรม เหล่านั้นจะเป็นระบบที่มีความสัมพันธ์ กับกระบวนการทางจิต อันได้แก่ การรับรู้ ความเชื่อ และเจตคติ เป้าหมายของการเลือก ก็เพื่อเพิ่มความสุข การคาดการณ์ ความเป็นไปได้ว่าความพยายามจะมีผลต่อความสำเร็จ ในการปฏิบัติงานเรียกว่า ความคาดหวัง (Expectancy) ดังนั้นความคาดหวัง จึงหมายถึงระดับ ความแน่ใจ หรือความเป็นไปได้ที่เมื่อได้ใช้ความพยายามในการทำงานแล้วจะเกิดความสำเร็จ ความคาดหวัง เป็นการเชื่อมโยง ระหว่างความพยายาม และการกระทำ ในการคาดหวังของชุมชนต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจมาจากสาเหตุของการที่ชุมชนมีจิตสำนึก ในการที่จะจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน มีความคาดหวังสูงที่จะให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้จัดการ และให้ความช่วยเหลือ ในเรื่องของงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก

ความคาดหวังของชุมชนแต่ละชุมชนมีอยู่ระดับไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากร ลักษณะพื้นที่ภูมิประเทศของแต่ละชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างกัน ในเรื่องของปัญหา และความต้องการ สภาพที่จะส่งเสริมให้ความคาดหวังของชุมชนประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับระดับความต้องการ และประโยชน์ที่พึงจะได้รับ ความคาดหวังของชุมชนจึงนับเป็นแรงจูงใจภายใน ที่จะบันดาลให้บุคคลประสบความสำเร็จตามจุดหมายปลายทางของตนได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะนำความสุขมาสู่ชุมชน ในการปฏิบัติงาน

จากผลการศึกษา พบว่า ความคาดหวังของชุมชน ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา มีความคาดหวังมาก ในเรื่องของการจัดการของเสียและสารบริโภค รองลงมาได้แก่ การวางระเบียบผังเมือง และการจัดการพื้นที่สีเขียว ซึ่งแตกต่างกับการปฏิบัติจริงของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ปฏิบัติจริงมาก ในเรื่องของการ

การวางระเบียบผังเมือง การจัดการพื้นที่สีเขียวและการจัดการของเสีย และสารบรีโภาค ทั้งนี้ เพราะสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในหมู่บ้าน ตำบล ของอำเภอเมืองพะเยา ที่มี ปัญหา มลพิษ ของเสีย ขยะมูลฝอย น้ำเน่าเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และครัวเรือนที่ไม่ได้ บำบัดที่ถูกต้อง และผลกระทบที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้ประชาชนในชุมชนในหมู่บ้าน ตำบลใน เขตอำเภอเมืองพะเยา เกิดความตระหนักถึงโทษที่เกิดขึ้นจากปัญหา มลพิษ โดยเฉพาะปัญหา น้ำเน่าเสียของกว๊านพะเยา ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เมืองพะเยา ในการ บรีโภาคน้ำดื่ม น้ำใช้ การบรีโภาคปลาจากกว๊านพะเยา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ความแตกต่างระหว่างการปฏิบัติจริง ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และความคาดหวังของชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

เงื่อนไข	บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง
<p>ทางสังคม</p> <p>1. ความรู้</p>	<p>สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอเมืองพะเยา ส่วนใหญ่มีความรู้ ในระดับประถมศึกษาจึงเป็นการรู้ขั้นพื้นฐาน บทบาทที่แสดงออกมา จะเน้น ในเรื่องการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน และการกระทำโครงการที่ขาดการศึกษา คือกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน ผู้นำ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในวิธีแก้ไขปัญหาขาดประสบการณ์ ในการทำงานเป็นคณะ จะมีความขัดแย้งกันเอง ในกลุ่มอยู่เสมอ และแบ่งพวก ทำให้การดำเนินการ กิจกรรมโครงการ นั้นๆ มีปัญหา อุปสรรค</p> <p>ในการจัดทำแผนงานโครงการ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่จะอาศัยข้าราชการประจำ ได้แก่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือช่างโยธา เจ้าหน้าที่การคลัง เป็นผู้ชี้แนะ และเป็นผู้เสนอแผนงาน และโครงการเอง โดยสมาชิกสภาองค์การ ซึ่งไม่มีความรู้ ในเรื่องการจัดทำโครงการ และแผนงานจะให้ความเห็นชอบ ทั้งๆ ที่ ยังไม่ได้ศึกษา ถึงรายละเอียด แผนงานและโครงการ ตนเองมีอำนาจ ในการบริหารงานแต่ไม่รู้ตัวเองจะต้องศึกษาหรือปฏิบัติอย่างไร จะถูกต้อง การขาดความรู้ ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่นกฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายผังเมือง ฯลฯ</p> <p>จึงทำให้การปฏิบัติจริง ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมืองพะเยาไม่ชัดเจน และคลุมเครือ สร้างความไม่เข้าใจต่อชุมชน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางคนไม่เข้าร่วมประชุมหรือรับรู้ถึงรายละเอียด บทบาทหน้าที่ของตนเองจะต้องแสดงออก</p> <p>ประชาชนส่วนใหญ่ของอำเภอเมืองพะเยา มีการศึกษาในระดับประถม ซึ่งเป็นขั้นพื้นฐาน มีอาชีพในการทำเกษตรกรรม ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทของตนเองที่จะไปใช้สิทธิ ในการเลือกตั้ง ติดตาม ประเมินผลงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และขอความช่วยเหลือ และขาดจิตสำนึก ในหน้าที่ของตนเอง ในการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนงานโครงการที่มีความจำเป็นต่อชุมชน ปล่อยให้เป็นที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลฝ่ายเดียว เป็นผู้ดำเนินการ การขาดความรู้ ในเรื่องของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ประชาชนในชุมชน แทบจะไม่รับรู้ รับทราบในการจัดการกับขยะมูลฝอย น้ำเสียจากครัวเรือนที่ถูกวิธี จะดำเนินการกันเองตามแบบที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีต โดยการเผาขยะ ในที่ของตนเอง</p>

เงื่อนไข	บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง
2. ความเข้าใจ บทบาท	<p>และการปล่อยน้ำเสียจะปล่อยให้ไปตามร่องน้ำ ระบายลงคลองสาธารณะ ไม่มีระบบวิธีการบำบัดก่อนปล่อยทิ้ง</p> <p>สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตนเอง แม้นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีหน้าที่บริหารงาน ให้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดไว้ก็ตาม การทำหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ฝ่ายสภาพยังไม่เข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง ประกอบกับขาดความรู้ ในตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงไม่อาจแสดงบทบาทที่โดดเด่นมากนัก ความพยายามแสดงบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่แสดงออก ในการบริหารงาน ที่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ละฝ่ายแสวงหาช่องทาง ในการเข้ามามีบทบาท จึงทำให้เกิดความขัดแย้ง</p> <p>การจัดทำงบประมาณ และจัดทำโครงการ แต่ละโครงการไม่ได้ศึกษา ถึงลำดับความสำคัญ และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง และขาดการติดตาม ผลการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำแล้วของราษฎรในชุมชนเอง การไม่เข้าใจในบทบาทของราษฎรในหมู่บ้าน ตำบล ที่มีหน้าที่ ในการติดตามตรวจสอบ การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในสภาพความเป็นจริง บทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา ส่วนใหญ่ มาจาก กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่เคยทำงาน ในรูปของสภาตำบลมาก่อน ซึ่งเคยชินกับการบริหารงานที่มี แผนงานโครงการที่เน้นทางด้าน ถนน สะพาน และแหล่งน้ำเป็นหลัก และบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามกฎหมายที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กว้างเกินไปสำหรับการให้อำนาจ ในการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ไม่มีความพร้อมทั้งด้าน ความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ ในการทำงาน การจัดทำแผนงาน และโครงการที่จะต้องอาศัยหลักการ และเทคนิคของบุคลากร ในท้องถิ่นเอง ซึ่งผู้นำส่วนใหญ่มีการศึกษา ในระดับประถมศึกษา และประชากร ในชุมชนเมืองพะเยายังมีฐานะความเป็นอยู่ที่ไม่มี ยังขาดแคลนสิ่งอุปโภค-บริโภค ต่าง ๆ และการหาเลี้ยงชีพของชุมชน ยังต้องมีความจำเป็นต่อการมีชีวิตรอยู่ ของชุมชนเมืองพะเยา จึงไม่ค่อยสนใจ และให้ความสำคัญ ในการตรวจและติดตามการปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเองจะต้องไปทำความเข้าใจ ต่อ ราษฎรชุมชน ในหมู่บ้าน ตำบลตนเอง เป็นส่วนใหญ่ การรับทราบปัญหา และความต้องการของชุมชน เป็นการคาดการณ์หรือได้รับรู้ รับทราบจากการบอกเล่า จากชุมชนเพียงฝ่ายเดียว ไม่เข้าใจถึงปัญหาที่แท้จริง</p>

เงื่อนไข	บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง
3. พรรคพวก	<p>การแก้ไขปัญหาคือแก้ไขที่ปลายเหตุ มากกว่าต้นเหตุ และเป็นการแก้ไขปัญหาเป็นการเฉพาะเรื่อง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบ ในอนาคต ซึ่งจะสร้างปัญหาให้กับคนรุ่นหลังแก้ไขต่อไป ไม่มีที่สิ้นสุด และชุมชนเองก็ไม่ได้เสนอปัญหาหรือความต้องการ ให้ผู้นำตนเองนำไปปฏิบัติจะเมินเฉย หากไม่มีผลประโยชน์ หรือมีผลกระทบต่อตนเองจะทำให้ผู้นำ ไม่สามารถรับรู้ถึงปัญหาของชุมชน โดยแท้จริง และการแสดงบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ปฏิบัติจริง ยังขาดการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชน ในชุมชนทราบ เกิดความรัก และหวงแหนทรัพยากร หรือสิ่งปลูกสร้างที่เป็นของทางราชการ บทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จะไม่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพราะสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ประชาชนในชุมชนเองก็ไม่เกิดความตระหนัก หรือ ให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมมากนักแต่จะมีเป็นบางเรื่องของปัญหาที่ชุมชน ในตำบล ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เช่น ตำบลแม่ณาเรือ ตำบลใหม่ และตำบลบ้านต้า เป็นต้น</p> <p>ในการบริหารงาน ในระบบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประชาชนมีส่วนร่วม ในการบริหารงานร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และใช้หลักของประชาธิปไตยเสียงข้างมาก ในการตัดสินใจ ดำเนินการบริหารงาน ในองค์การ แต่ในความเป็นจริง ฝ่ายไหนมีพรรคพวกมากกว่าจะเป็นผู้ดำเนินการ ฝ่ายไหนมีพรรคพวกน้อยกว่าจะเป็นฝ่ายค้าน ค้านทุกเรื่องที่ไม่ได้ผลประโยชน์ การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ จะดำเนินการตามโครงการที่สมาชิกสภาองค์การบริหารเป็นผู้เสนอขึ้นมา โดยไม่คำนึงถึงแผนพัฒนาตำบลที่กำหนดไว้ของแต่ละปี ในระบบพรรคพวก ในองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นกลุ่มผู้นำเดิม ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่เคยบริหารงาน ในรูปของสภาตำบลมาก่อน จะเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง และเหนียวแน่น และกลุ่มพรรคพวกใหม่ที่มีการก่อตั้ง อีกครั้ง ชั่วคราว เมื่อมีการแบ่งปันผลประโยชน์แล้วจะแยกย้ายไปเข้ากลุ่มอื่นๆ แล้วแต่สถานการณ์แต่ละพื้นที่ของตำบล ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในแต่ละครั้ง ในหมู่บ้านของอำเภอเมืองพะเยา พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นระบบเครือญาติ หากใครมีญาติพี่น้องมากจะได้เป็นผู้นำ โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถ จะใช้ระบบพรรคพวกมาก และจะจัดทำโครงการต่างๆ เฉพาะกลุ่มของตนเองเท่านั้น มีการแบ่งพรรคพวก ในกลุ่มของประชาชนกันเอง โดยใช้ระบบเครือญาติ</p>

เงื่อนไข	บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง
4. แบ่งปันผลประโยชน์	<p>สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจาก การเลือกตั้ง บางคนมีความเข้าใจว่า ตนมีบทบาทคล้ายคลึงกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้นเมื่อประชาชน ในหมู่บ้าน เลือกตน เป็นผู้แทนตนก็จะต้องแสดงผลงานให้ปรากฏ การหางบประมาณมาพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อประชาชนพึงพอใจ และเลือกตั้งตนเข้ามาอีก ทำให้เกิดการต้อรอง ในการพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปี มีการแบ่งปันผลประโยชน์ ที่ได้จากโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ ของหมู่บ้าน ตำบล โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับจาก โครงการดังนี้ ฝ่ายบริหารจะรับร้อยละ 60 ประกอบด้วยประธานกรรมการบริหาร กรรมการบริหาร และข้าราชการประจำ และฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะรับร้อยละ 40 ซึ่งประกอบด้วย ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการทำโครงการต่าง ๆ ไม่มีสูตรที่แน่นอน สามารถปรับเข้าตามสถานการณ์ของภาวะการเป็นผู้นำของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ของแต่ละตำบล บางองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้ประธานกรรมการบริหารมีภาวะผู้นำที่ดี และมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ดี มีความพร้อมในด้านความรู้ ความสามารถ การแบ่งปันผลประโยชน์จะมีน้อย แต่ก็มีบ้างเป็นบางโครงการที่ได้จัดทำให้พื้นที่หมู่บ้านของตนเอง การให้งบประมาณสนับสนุน ให้กับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เข้าไปดำเนินการ ในพื้นที่หมู่บ้าน ตำบล ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะพิจารณาให้เฉพาะ กลุ่มข้าราชการที่มีหัวหน้าหน่วยงานมีความสนิทสนม กับสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และมีผลประโยชน์ร่วมกันทั้งทางตรง และทางอ้อม</p> <p>สำหรับหน่วยงานอื่นต้องคอยไปก่อน โดยอ้างว่าไม่มีงบประมาณสนับสนุน สภาไม่อนุมัติ โครงการหรือทางอำเภอไม่เห็นชอบบ้างแล้วแต่จะหยิบยกขึ้นมาพูด ในการจัดซื้อจัดจ้างจะมีการสมยอมกับ ในกลุ่มของผู้รับเหมากันเอง และบางองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีการต้อรองราคาจนไม่สามารถดำเนินการ ในโครงการนั้นได้ แต่ในทางการปฏิบัติจริงก็ยังดำเนินการอยู่ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพต่ำ จึงทำให้เกิดความเสียหายขึ้น ในเวลา 1-2 ปี เพราะมีการแบ่งปันผลประโยชน์ ซึ่งกันและกัน</p> <p>ผู้นำบริหารบางองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถค้ำเนิงรายได้ของตนเองในแต่ละปีว่าจะได้เท่าไร ไว้ล่วงหน้า</p>

เงื่อนไข	บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง
<p>ทางนิเวศ</p> <p>1. ป่าไม้</p>	<p>- ป่าไม้นับว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่าที่สำคัญยิ่งของอำเภอเมืองพะเยา ป่าไม้เป็นแหล่งผลิต และของป่าสำหรับใช้สอย และใช้เป็นสินค้า และป่าไม้ป้องกันการพังทลายของดิน ป้องกันและบรรเทาอุทกภัย บรรเทาความรุนแรงของลมพายุ ทำให้อากาศอบอุ่นเย็นสบายไม่ร้อนจัดหรือหนาวจัด ช่วยให้ฝนตกเพิ่มขึ้น เฉพาะที่ และมีความชุ่มชื้นในอากาศสม่ำเสมอ ทำให้มีน้ำไหลอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ใช้เป็นที่อยู่อาศัยอาศัยของสัตว์ป่า และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชุมชน</p> <p>ก่อนปี 2504 ชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยามีที่ป่าไม้มากกว่าครึ่งของเนื้อที่อำเภอเมืองพะเยา ในปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ได้ถูก บุกรุกพื้นที่เพื่อทำประโยชน์เป็นจำนวนมาก คงเหลือสภาพป่าที่สมบูรณ์ได้แก่ ป่าแม่ต้า จำนวน 163,625 ไร่ อยู่ในเขต ตำบลแม่กา ตำบลจำปาหวาย ป่าแม่ต้า-แม่นาเรือ พื้นที่ 148,407 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ ตำบลแม่นาเรือ ตำบลบ้านต๋อน ป่าแม่ร่องป้อ-แม่ืองฝั่งซ้าย มีพื้นที่ประมาณ 75,450 ไร่ ในเขตตำบลท่าวังทอง</p> <p>ป่าห้วยบง-ห้วยเคียนมีพื้นที่ 34,737 ไร่ อยู่ในพื้นที่ ตำบลท่าวังทอง ตำบลบ้านต๋อน ตำบลบ้านต้า และตำบลแม่ปืม ป่าแม่ปืม-ดงประดู่ มีพื้นที่ 31,000 ไร่ อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลแม่ปืม ป่าแม่ร่องซุย-แม่ร่องซ่าง มีพื้นที่ 77,687 ไร่ และเขตป่าไม้ ในที่อุทยานดอยหลวง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่นาเรือ บ้านต๋อน สันป่าม่วง บ้านต๋อน บ้านต้า ท่าจำปี บ้านใหม่ ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา มีพื้นที่ป่าไม้ ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบลุ่ม การลักลอบโค่นและเผาทำลายป่าในบริเวณต้นน้ำลำธาร เพื่อทำประโยชน์ ในการทำกินเกิดขึ้น ในทุกตำบล เป็นการทำลายป่าไม้ ในพื้นที่ค่อนข้างราบไม่ลาดชันมากนัก เนื่องจากการเพิ่มของประชากร ในชุมชนมากขึ้น ความต้องการที่อยู่อาศัยที่ทำกิน และเพาะปลูกมีมากขึ้น ป่าไม้ที่ถูกบุกรุกส่วนใหญ่เป็นไม้ยาง ตะเคียน ตะแบก นอกจากราษฎร ในชุมชนที่มีความต้องการที่ดินจริง ๆ แล้วยังมีนายทุนจ้าง และคอยหนุนหลังให้ราษฎร โค่นล้างทำลายป่า และเอาที่ดินไปขาย และปัจจุบัน ชุมชน เริ่มได้การสนับสนุนความรู้ทางวิชาการ และงบประมาณ ในการดำเนินการปลูกป่าของชุมชน เช่นที่ตำบลบ้านใหม่ มีการส่งเสริมจัดทำโครงการปลูกป่าชุมชน ขึ้น เพื่อให้ชุมชนหาไม้พื้น เก็บเกี่ยวพืชอาหาร และไม้ใช้สอยอื่นๆ ส่วนตำบลอื่นๆ กำลังส่งเสริมให้ราษฎรจัดทำโครงการปลูกป่าชุมชน การปลูกต้นไม้สองข้างทาง และ</p>

เงื่อนไข	บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง
2. แหล่งน้ำ	<p>ในไร่นา การปลูกไม้ผลยืนต้นต่าง ๆ ทำให้ราษฎร ในชุมชนของตำบล หมู่บ้านต่าง ๆ เกิดความรักและหวงแหนป่าไม้</p> <p>แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ และเป็นแหล่งชีวิตของชุมชน ในเขตตำบลหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยาได้แก่ กว๊านพะเยา ที่มีพื้นที่ 12,831 ไร่ 1 งาน 66 ตารางวา ควบคุมพื้นที่ตำบลแม่ใน ตำบลบ้านสา ตำบลสันป่าม่วง ตำบลบ้านต๋อม ตำบลบ้านต้า และเทศบาลเมืองพะเยา ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์น้ำจากกว๊านพะเยา ในการเพาะปลูก ประมง และบริโภค นอกจากนี้ ยังมีแม่น้ำ ลำห้วย ที่สำคัญได้แก่ ลำน้ำแม่อิง ที่มีต้นกำเนิดจากหนองเล็งทราย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ไหลผ่านตำบลแม่ปืม ตำบลบ้านต้า ไหลลงกว๊านพะเยา จากกว๊านพะเยา ไหลลงแม่น้ำโขง ที่จังหวัดเชียงราย ลำน้ำแม่ต้า ที่ไหลจากอุทยานดอยหลวง ไหลผ่านตำบลบ้านต้า และไหลลงกว๊านพะเยา ลำน้ำแม่ต๋อม ต้นน้ำในเขตอุทยานดอยหลวง ไหลผ่านตำบลบ้านต๋อม และลงสู่กว๊านพะเยา ลำน้ำแม่เหยียน ต้นน้ำจากเขตอุทยานดอยหลวง ไหลผ่านตำบลบ้านใหม่ ไหลรวมกับแม่น้ำอิงส่วนบน ไหลลงกว๊านพะเยา ลำน้ำแม่ตุน ต้นน้ำ ในเขตอุทยานดอยหลวง ไหลผ่าน ตำบลบ้านตุน และไหลลงกว๊านพะเยา แม่น้ำนาเรือ ต้นน้ำจากดอยหลวง ช่วงห้วยสีงามไหลผ่านตำบลแม่นาเรือ ตำบลแม่ใส และไหลลงกว๊านพะเยา ลำน้ำแม่ต้า ต้นน้ำเกิดจากในเขตป่าแม่ร่องซุย ไหลผ่าน ตำบลแม่กา ตำบลแม่ต้า ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา นอกจากนี้ ยังมีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยไร่ หมู่ 2 ตำบลแม่นาเรือ เนื้อที่ 37 ไร่ อ่างเก็บน้ำร่องช้าง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าวังทอง เนื้อที่ 20 ไร่ อ่างเก็บน้ำห้วยทับช้าง หมู่ที่ 11 ตำบลสันป่าม่วง อ่างเก็บน้ำห้วยตุน หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านตุน อ่างเก็บน้ำแม่ต๋อม หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านต๋อม อ่างเก็บน้ำห้วยแม่เหยียน หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านใหม่ และอ่างเก็บน้ำ แม่ต้า หมู่ที่ 12 ตำบล แม่กา มีพื้นที่ 1,213 ไร่ ซึ่งมีน้ำตลอดปี การใช้ประโยชน์จากน้ำของชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ใช้การเพาะปลูกพืช และทำนา การใช้สอยประจำวัน ในการจัดการน้ำ และการวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำ การบำรุงรักษา แหล่งน้ำธรรมชาติ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่ให้ความสำคัญ แผนและโครงการประจำปีจะไม่มีโครงการที่ชัดเจน และต่อเนื่อง คงให้เป็นไปตามธรรมชาติ แหล่งการใช้น้ำของชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา มี 3 แหล่ง ได้แก่ น้ำฝน น้ำจากกว๊านพะเยา และลำน้ำสาขา และน้ำบาดาล ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะการใช้น้ำและความต้องการน้ำใช้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่</p>

เงื่อนไข	บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง
3.อุตสาหกรรม	<p>1. พื้นที่ด้านตะวันออกของกว๊านพะเยา บริเวณเทศบาลเมืองพะเยา ตำบลบ้านต้า ตำบลเวียง ตำบลแม่ต้า ตำบลท่าวังทอง ตำบลแม่ใส อำเภอเมืองพะเยา เป็นบริเวณที่ใช้น้ำจากกว๊านพะเยา ในการผลิตน้ำประปา และทำการเพาะปลูกพืชเกษตรกรรม</p> <p>2. พื้นที่ด้านตะวันตก ของกว๊านพะเยา เนื่องจากบริเวณพื้นที่ด้านทิศตะวันตกของกว๊านพะเยา ได้แก่ ตำบลแม่ใส แม่นาเรื่อ บ้านตุน บ้านสาาง สันปาม่วง บ้านด้อม เป็นพื้นที่เกษตรกรรม และยังไม่มียระบบประปาประชาชน ในบริเวณนี้ จึงใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ น้ำฝน น้ำจากกว๊านพะเยา น้ำจากอ่างเก็บน้ำ และลำน้ำสายต่างๆ และน้ำบาดาล โดยน้ำที่ใช้บริโภคมีปริมาณไม่เพียงพอ ประชาชนต้องซื้อ น้ำกรองบรรจุขวดรับประทาน ส่วนน้ำที่ใช้ในการอุปโภค และเกษตรกรรม ได้แก่ น้ำจากกว๊านพะเยา และลำน้ำสาขาต่างๆ ซึ่งค่อนข้างขาดแคลน ในฤดูแล้ง เนื่องจาก ระบบชลประทาน ยังไม่สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ ต่ำ ความต้องการน้ำใช้ของพื้นที่ ด้านตะวันตกของกว๊านพะเยา เป็นความต้องการน้ำเพื่อการเกษตรกรรม ดังนั้น ความต้องการแหล่งน้ำ และระบบชลประทาน จึงเป็นที่ต้องการของประชาชนมากที่สุด เนื่องจากขาดน้ำใช้เพื่อการเกษตรกรรม ในฤดูแล้งเกือบทุกปี</p> <p>ตามแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามที่ได้จำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ 284 (พ.ศ.2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 จำแนกการใช้ประโยชน์พื้นที่อำเภอเมืองพะเยา เป็น 2 ด้าน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านทิศตะวันออกของกว๊านพะเยาเป็นการใช้ที่ดิน ในลักษณะชุมชนเมือง โดยมีประชากรค่อนข้างหนาแน่น เป็นย่านธุรกิจใหญ่ที่สุดของจังหวัดพะเยา เป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ และรัฐวิสาหกิจหลายแห่ง มีโรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานผลิตอาหารกระป๋อง โรงงานผลิตอาหาร โรงโม่หิน และอุตสาหกรรมขนาดกลาง เช่น โรงสีข้าว คุุ่ช่อม เครื่องยนต์ เป็นศูนย์รวมพาณิชย์กรรมเกือบทั้งหมดของอำเภอเมืองพะเยา 2. พื้นที่ด้านตะวันออกของกว๊านพะเยา เป็นลักษณะชุมชนชนบท ประกอบด้วยพื้นที่เกษตรกรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย โดยพื้นที่เกษตรกรรมมีชนิดพันธุ์พืชที่ปลูกไม่มากนัก ได้แก่ ข้าว กระเทียม ขิง ถั่วเหลือง ผักสวนครัว

เงื่อนไข	บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง
<p>4. เกษตรกรใช้สารเคมี</p>	<p>และฝรั่ง ลำไย มีโรงงานอุตสาหกรรม ขนาดกลางได้แก่ โรงงานชิงตอง โรงงานกระดาษ และโรงโม่หินที่ตำบลแม่นาเรือ อำเภอเมืองพะเยา และอุตสาหกรรมในครัวเรือนการทำครกที่บ้านจิว ตำบลบ้านสา การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาที่บ้านสันป่าม่วง การผลิตปลาส้มที่บ้านสันเวียงใหม่ ตำบลบ้านสา โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของเมืองพะเยา โดยเฉพาะระยะไม่กี่ปีมานี้ การส่งเสริมการลงทุน ในการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรม หากไม่มีการควบคุมป้องกันให้ดีแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้น น้ำเสีย และมลพิษที่เกิดจากกระบวนการผลิต จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลเสียที่เกิดจากการระบายสิ่งโสโครกอันเป็นสาเหตุทำให้น้ำในแม่น้ำลำคลองไม่สะอาด โดยเฉพาะกว๊านพะเยา ซึ่งเป็นแหล่งชีวิต ชุมชนรอบกว๊านพะเยา ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ในการเพาะปลูก อุปโภค-บริโภค เลี้ยงสัตว์ จึงมีความรักและหวงแหนกว๊านพะเยามาก อาจมีโครงการที่มีผลกระทบต่อกว๊านพะเยา ประชาชนในชุมชนรอบกว๊านพะเยาจะออกมาต่อต้านทุกครั้ง เพราะจะทำให้เกิดมลพิษ ทางน้ำเกิดขึ้น และโรงงานอุตสาหกรรม ที่ลักลอบปล่อยน้ำเสียจะได้รับการต่อต้านจากชุมชน ในหมู่บ้าน เป็นประจำ เช่นที่โรงงานชิงตอง โรงงานกระดาษที่ตำบลแม่นาเรือ จะเกิดการต่อต้านจากราษฎร ในชุมชนอยู่สม่ำเสมอ</p> <p>การใช้สารเคมีของเกษตรกร เพื่อปราบศัตรูพืช และเพื่อเร่งผลผลิตจากการทำเกษตรกรรม ในพื้นที่รอบกว๊านพะเยา ซึ่งปัจจุบันนิยมใช้กันมาก ในเขตตำบลบ้านสา บ้านตุน แม่ปืม แม่นาเรือ บ้านต้า และแม่ใส และมีแนวโน้มใช้สารเคมีมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษ ทางน้ำ เนื่องจากสารเคมีที่ตกค้างจากการเกษตรกรรมถูกน้ำพัดพาลงกว๊านพะเยาเป็นประจำทุกปี และจำมีจำนวนมากขึ้น ในการจัดทำโครงการเพื่อลดสารเคมีที่ตำบลสันป่าม่วงได้รณรงค์ ให้ประชาชน ในชุมชนได้ปลูกพืชปลอดสารพิษ โดยมีสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองพะเยา และองค์การบริหารส่วนตำบลสันป่าม่วง เป็นหน่วยงาน ให้การสนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินการและจัดหาตลาดจำหน่าย ให้เกิดเกษตรกรได้จำหน่ายสินค้า และมีการรณรงค์ ให้ใช้ปุ๋ยชีวภาพมาใช้ ในการทำเกษตรกรรม ส่งเสริมให้ราษฎรรอบกว๊านพะเยา มีความรู้ ความเข้าใจ ในการทำปุ๋ยชีวภาพ และตระหนักถึงโทษของการใช้สารเคมีมากขึ้น เพื่อลดปัญหาสารพิษตกค้างในกว๊านพะเยา</p>

ตามข้อสรุปจะเห็นชัดเจนว่าปริมาณงานในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีมากเกินไป แต่มีงบประมาณน้อย และบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ค่อยมีความรู้ ความเข้าใจ ไม่มีความสามารถในการวางแผนตามหลักวิชาการ มีสภาพปัญหาและความต้องการมาก แผนงานโครงการที่ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบันเป็นแผนงานโครงการที่เกิดจากเฉพาะกลุ่มบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่านั้น การจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่เน้นในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน แต่จะเน้นในเรื่องของถนนหนทาง แหล่งน้ำและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมการปกครอง (2540) พบว่า ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ควรมีการประสานแผนของส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นให้สอดคล้องและเชื่อมโยง และการจัดทำแผนพัฒนาตำบล และการใช้จ่ายงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลควรมีความครอบคลุมการพัฒนาด้านต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน สิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ทำกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้แทนของชุมชน พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดประสบการณ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และชุมชนมีความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และพยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล, ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป และข้อเสนอแนะทางการบริหารงานเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ชุมชนของเมืองพะเยา

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

- 1.1 จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดประชุมสัมมนาให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเกิดความตระหนัก มี

ความรู้ ในการดำเนินงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย

- 1.2 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการวางแผนในการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีอย่างเป็นสัดส่วนตามบทบาทหน้าที่ ไม่ทุ่มเงินงบประมาณไปเน้นด้านใดด้านหนึ่ง และให้ความสำคัญถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนเป็นลำดับแรก
- 1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการวางแผนการใช้ที่ดินและการกำหนดเขตเพื่อเพิ่มผลผลิต มีความจำเป็นที่จะต้องมีการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ให้เหมาะสม เขตนิเวศเกษตร อาจแบ่งออกได้เป็นเขตเพาะปลูก พืชเศรษฐกิจ พื้นที่ป่านุรักษ์ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น และมีการพิจารณาการพัฒนาทรัพยากรแหล่งน้ำสำหรับแต่ละเขตพื้นที่ การกำหนด เขตพื้นที่เกษตรจะช่วยในการประกัน กำลังผลิตให้ต่อเนื่องสม่ำเสมอการกำหนดเขต พื้นที่เกษตร พื้นที่อุตสาหกรรม และเขตที่อยู่อาศัยนับวันจะเป็นสิ่งที่จำเป็นมากขึ้น ในการเพิ่มผลผลิตอาหารและหาแหล่งที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนในอนาคต เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมี มาตรฐานที่ดีพอ
- 1.4 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการอนุรักษ์และบำรุงรักษาป่าไม้ นอกเหนือจากอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ยังจำเป็นจะต้องกำหนดพื้นที่ป่าไม้ เพื่อการอนุรักษ์ เพิ่มเติมและให้มีการป้องกัน การปลูกทดแทน และการบำรุงรักษาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การแบ่งชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ การป้องกันป่านุรักษ์ การจัดการป่าเศรษฐกิจ วนศาสตร์ชุมชนและงานวนเกษตร จะมีส่วนช่วยในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและรักษาสภาพแวดล้อม
- 1.5 องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรแหล่งน้ำ ความพยายามที่จะให้ได้รับผลผลิตจากพื้นที่ใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการใช้ประโยชน์ แหล่งน้ำ การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาแหล่งน้ำ จำเป็นที่จะต้องพิจารณาทั้งปัญหา ด้านเทคนิค และปัญหา ด้านสังคม ในการพิจารณาสัดส่วนของการใช้น้ำจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ และวางแผนในการปฏิบัติจะต้อง

คำนึงถึงการแบ่งสันปันส่วนที่เหมาะสม ชุมชนควรจะได้รับข้อมูลที่เพียงพอให้ตระหนักถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการใช้น้ำที่ไม่ถูกวิธี

- 1.6 องค์การบริหารส่วนตำบลควรจะต้องค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม คุณภาพของสิ่งแวดล้อมมีผลต่อสุขภาพของชุมชน และผลผลิตของทรัพยากรธรรมชาติการผลิต การบริโภคไปจนถึงการกำจัดของเสียในแต่ละขั้นตอนจะผลต่อสภาพแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อมสามารถป้องกันหรือทำให้ลดลงได้
 - 1.7 ควรเน้นให้ชุมชนมีจิตสำนึกในการตรวจสอบควบคุมกับการดำเนินการในลักษณะการร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อการทำกิจกรรมและการพัฒนาร่วมกัน
2. ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยต่อไป
- 2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติจริงและความคาดหวังของบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับจังหวัด
 - 2.2 การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มประชากร เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้แทนชุมชน ในพื้นที่อำเภอเมืองพะเยา ซึ่งผู้วิจัยยังไม่ได้ศึกษาถึงผู้นำท้องถิ่นอำเภออื่น ๆ เช่น อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ ฯลฯ เป็นต้น ทำให้ได้ผลการศึกษาเฉพาะพื้นที่ จึงควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับน้ำในเขตพื้นที่ต่างอำเภอของจังหวัดพะเยา
3. ข้อเสนอแนะทางการบริหารงานเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนของอำเภอเมืองพะเยา
- มาตรการในการป้องกันและปราบปราม
- (1) กำหนดการควบคุมการใช้ประโยชน์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และเขตควบคุมมลพิษในพื้นที่วิกฤต
 - (2) เน้นให้ความสำคัญในการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนมากกว่าการแก้ไขปัญหา

- (3) พัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสารสิ่งแวดล้อมชุมชนของหมู่บ้าน ตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพะเยาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการวางแผน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (4) กำหนดมาตรการในการวิเคราะห์ผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยกำหนดให้บางกิจกรรมของรัฐและเอกชนต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมชุมชน เสนอหน่วยงานของรัฐ เพื่อพิจารณาก่อนอนุญาตให้ดำเนินการได้
- (5) นำหลักการที่ว่า บุคคลที่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายมาใช้ มาตรการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรประชาชน และชุมชนให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมชุมชน
 - (1) ให้การศึกษา และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยสนับสนุนให้เกิดความตื่นตัว โดยสนับสนุนให้ชุมชน เข้ามามีบทบาทในหลายรูปแบบทั้งในรูปของการประชาสัมพันธ์ การนำเอาประเด็นสิ่งแวดล้อมชุมชนไปสอดแทรกกับการพัฒนา การมุ่งให้ชุมชน เข้ามีส่วนร่วมกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อมชุมชน ควบคู่กับการยังชีพ
 - (2) เอกชนที่เป็นเจ้าของกิจการ โรงงานอุตสาหกรรม หมู่บ้านจัดสรรต้องรับผิดชอบ หรือรับภาระในการแก้ไขปัญหาซึ่งตนเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหา

มาตรการประชาสัมพันธ์ และการสร้างจิตสำนึก

- (1) ให้มีการรณรงค์ สร้างจิตสำนึก และความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยทุกคนจะต้องหันมาร่วมมือร่วมใจช่วยกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ และป้องกัน ควบคุมปัญหามลพิษที่กำลังเกิดขึ้นอย่างจริงจัง
- (2) ให้ความสำคัญเป็นกรณีพิเศษ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึก ด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน เพิ่มขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน
- (3) พัฒนาพฤติกรรมการผลิต การบริโภคของชุมชน ให้เป็นไปในลักษณะที่ประหยัดทรัพยากร และลดมลพิษจากกิจกรรม
- (4) ปลุกฝังความคิดที่ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนให้บรรลุผลนั้น จำเป็นต้องร่วมมือกันตั้งแต่ระดับครอบครัว จนถึงระดับโลก

- (5) สร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจให้มีการแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง เพื่อการกำจัดอย่างถูกวิธี และการลดขยะมูลฝอยในบ้านเรือน

ในเรื่องการจัดการของเสียและสารบริโภค (ขยะมูลฝอยและน้ำเน่าเสีย) ควรมีการดำเนินการดังนี้

- (1) ให้องค์การบริหารส่วนตำบล จัดหาที่ทิ้งขยะในพื้นที่หรือมีเตาขยะเป็นของตนเอง
- (2) ให้มีการสร้างเตาเผาขยะขนาดใหญ่หรือโรงงานแปรสภาพขยะมูลฝอยผลิตเป็นปุ๋ยเคมีหรือพลังงานไฟฟ้า
- (3) ให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องหมั่นออกตรวจตราดูแล ควบคุมไม่ให้โรงงานอุตสาหกรรมลักลอบปล่อยน้ำเสียลงในคูคลองสาธารณะ
- (4) ชุมชน ควรมีปกักน้ำเสียรวมก่อนปล่อยลงคูคลองสาธารณะ และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะต้องออกตรวจสอบดูแลอย่างเคร่งครัด
- (5) ก่อนการดำเนินการจัดหาที่ทิ้งขยะในพื้นที่ จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจกับชุมชนในพื้นที่ให้ชัดเจน ให้ความสำคัญกับ Public Hearing